

περί ιδρύσεως και υποστηρίξεως σχολείων ἐν οἷς πρόκειται νὰ μορφωθῶσιν ἄνθρωποι ἐγγράμματοι ἤτοι μὴ πρακτικοί ; Ἄλλ' ἄς ἐρευνήσωμεν δι' ὀλίγων, ἄνευ οὐδενὸς πάθους καὶ οὐδεμιᾶς προκαταλήψεως, ἂν εἶναι τῷ ὄντι πρακτικὰ τὰ τελευταῖον ἐν Κων(πόλει) συμβάντα ἐν τοῖς ἀνωτέροις ἡμῶν ἔθνηκοῖς κύκλοις. Αἱ τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων περίοδοι οὐδέποτε καὶ παρ' οὐδενὶ ἔθνει ἐθεωρήθησαν ὡς αἱ κατάλληλοι ἐποχὴ καὶ τῆς διοργανώσεως τῶν κειμένων θεσμῶν πανταχοῦ καὶ πάντοτε οἱ ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις εὐρισκόμενοι ἐμερίμνησαν πῶς τὰ ἐνόντα νὰ ἐνισχύσωσι, τὰς ὑπαρχούσας μηχανὰς δραστικώτερον νὰ κινήσωσι καὶ διὰ τῶν προχείρων μέσων ζωηρότερον καὶ σκοπιμώτερον ἐφαρμοζομένων νὰ ἀντισταθῶσι κατὰ τῶν ἐπικειμένων κινδύνων. Εἶναι ἀληθές ὅτι κατὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν ἐπανάστασιν, ἐνῶ ἐψήφίζον τὰ φοβερώτερα κατὰ τῶν ξένων ἐπιδρομέων μέτρα, ἐμελέτων καὶ καθώριζον ἐν κώδηξιν τὰς μεγάλας ἀρχὰς τῆς νέας νομοθεσίας καὶ διοργάνουν ἐπὶ νέων βάσεων τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἄλλὰ πρῶτον μὲν ἡ ἐποχὴ ἐκείνη εἶναι μοναδικὴ καὶ ἐξαιρετικὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, δεύτερον δὲ μετεῖχον τῆς τε νομοθετικῆς, ἐκπαιδευτικῆς καὶ τῆς πολεμικῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν κινήσεως ἅπαντες οἱ πληθυσμοὶ τῆς Γαλλίας καὶ ἅπασαι αἱ τάξεις, τρίτον δὲ αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιδρομαὶ καθ' ὧν ἐψήφίζοντο τὰ πρόχειρα καὶ ἔκτακτα πολεμικὰ (ἤτοι μὴ διοργανωτικὰ) μέτρα προεκλήθησαν ἐκ τῆς γενικῆς ἐκείνης κοινωνικῆς, πολιτικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς ἀναμορφώσεως, ἣτις ἦτο ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789 καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύναντο ἢ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἐπιδιώκοντες οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ αἰρετοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Γαλλίας, ἂν δὲν ἤθελον νὰ φανῶσι λησμονοῦντες τὰς μεγάλας μεταρρυθμιστικὰς ἀρχὰς δι' ἃς